

ק"י חולין. איהי אַחור לעובדא דבראשית וקדם
למחשבה דאתמר בה, עלה במחשבה. מה דלאו הכי
באדם, דאַחור דעץ הדעת טוב ורע דאיהו אַחור
למעשה בראשית, וקדם לפורענות.

קמו תנאין ואמוראין ואמרו רעיא מהימנא בריה אנת
לאַלהא עלאה, הוא יקם לך בעותך בכלא. קם
סבא עלאה ביניהון ואמר רעיא מהימנא בך אתקיי
האי קרא דאתמר (ישעיה ס"ב) ואל תתנו דמי לו דהא
עלאין ותפאין מקנני בצולמא דידך משירין דקודשא
בריה הוא דאינון מתיבתא עלאה ומשירין דמטרוניתא
דאינון מתיבתא תפאה עלך אתמר והנה מלאכי
אלהים עולים ויורדים בו בך סלקין משירין דשכינתא
בצלותא ונחתין משירין דקדשא בריה הוא לגבי
שכינתיה בכמה שירין ונגוניה דצלותא.

אנת הוא קריבא דקודשא בריה הוא בצלותא דילך,
דאיהו קרבנא דקודשא בריה הוא ושכנתיה
באיזהו מקומן בצו את בני ישראל וכו' דתקינו מארי
מתניתין קרבנין דצלותא מסטרא דימינא דתמן כהן
איש חס"ד ותקינו זמירות דאינון שיר דלויים אבתרייהו
מסטרא דגבור"ה. והו"ד דרגא דדוד אתקשר בשמאלא
דגבור"ה. ואהרן דדרגא דיליה בהו"ד אתקשר בחס"ד.
הדא הוא דכתיב (תהלים י"ז) נעימות בימינך נצח.

שמע ישראל דיחודא כליל ברכו וקדושה. דאיהו
קדוש. קדוש. קדוש. וברכה מסטרא דימינא
הדא הוא דכתיב (במדבר ו') דבר אל אהרן ואל בניו לאמר
כה תברכו את בני ישראל. וקדושה מסטרא דלויים
עמודא דאמצעיתא קשורא דימינא ושמאלא ואיהו
קשורא דתפלין דרישא דאיהו אימא עלאה.

תפילין על רישיה, כמה דאוקמוה מארי מתניתין.
ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל. וקדושה מצד הלויים עמוד האמצעי, הקשר של זמין
ושמאל, והוא קשר של תפלין של ראש, שהוא האם העליונה.
תפלין על ראשו כמו שבארוהו בעלי המשנה, תפלין של רבון העולם מה פתוב בהן? והוא קשר

שבה שמונה עשרה חליות, היא
אַחור למעשה בראשית, וקדם
למחשבה, שנאמר בה עלה
במחשבה, מה שאין כן באדם
של אַחור, של עץ הדעת טוב
ורע, שהוא אַחור למעשה
בראשית וקדם לפורענות.

קמו תנאים ואמוראים ואמרו,
רועה הנאמן, ברוך אתה לאל
עליון, הוא יקים לך בקשתך
בכל. קם יקן עליון ביניהם
ואמר, רועה הנאמן, בך התקים
פסוק זה שנאמר (ישעיה סב) ואל
תתנו דמי לו, שהרי עליונים
ותחתונים מקננים בצלמך,
מחנות הקדוש ברוך הוא שהם
מהישיבה העליונה, ומחנות
הגבירה שהם מהישיבה
התחתונה, עליך נאמר והנה
מלאכי אלהים עולים ויורדים בו.
בך עולים מחנות השכינה
בתפלה, ויורדים מחנות הקדוש
ברוך הוא לשכינתו בכמה
שירים ונגונים של תפלה.

אתה הוא הקרוב לקדוש ברוך
הוא בתפלתך, שהיא קרבן
לקדוש ברוך הוא ושכינתו
באיזהו מקומן, בצו את בני
ישראל וכו'. שתקנו בעלי
המשנה קרבנות התפלה מצד
הימין, ששם כהן איש חסד,
ותקנו זמירות שהם שיר הלויים
אחריהם מצד הגבורה, והוד
דרגה של דוד נקשרה בשמאל
של גבורה. ואהרן דרגתו בהוד
נקשר בחסד, זהו שכתוב (תהלים
טז) נעימות בימינך נצח.

שמע ישראל של היחוד כולל
ברכו וקדושה, שהוא קדוש קדוש
קדוש, וברכה מצד הימין, זהו
שכתוב (במדבר ו') דבר אל אהרן
ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל. וקדושה מצד הלויים עמוד האמצעי, הקשר של זמין
ושמאל, והוא קשר של תפלין של ראש, שהוא האם העליונה.

תפלין דמארי עלמא, מה פתיב בהו. ואיהו קשורא דתפלין דיד, דאיהי שכינתא תתאה. והאי איהו דאוקמוה מארי מתניתין הראהו למשה קשר של תפלין ש דילף משה כליל תלת אנפי אבהן לעילא דתקיננו תלת צלותין דאיהו סימנם שחרית מנחה ערבית. מ"ה דידף צלותא דשבת דאתמר ביה (בה) (בראשית א) ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ, ונכללה מרפכה התחתונה של אהרן דוד ושלמה, ואדם הראשון למעלה, וכת זוגו למטה, אם כל חי, שהוא צדיק חי העולמים.

אמר דא אהרן אף על גב דאיהו ימינא אוקמוה רבנן ביה, אהרן שושבינא דמטרוניתא הוה. רעיא מהימנא, יעקב איהו כליל תלת אבהן דביה רכיב אדם קדמאה ולא למגנא אוקמוה מארי מתניתין שופריה דיעקב פשוטרא דאדם קדמאה.

אמר בוצינא קדישא רעיא מהימנא חזינא דפפל קדשא ברין הוא שמך ואמר משה לאכללא לך במרפכתא עלאה ובמרפכתא תתאה. לאכללא בך אדם קדמאה מסטרא דאברהם ולאכללא בך חנה מסטרא דאהרן דוד ושלמה.

למה לא כפל שמיה דיעקב הכי אמר ליה בוצינא קדישא בגין דקרא ליה יעקב וקרא ליה ישראל. יעקב לישראל דעוקבא דהיינו נוקבא, דאתמר עקבו של אדם הראשון מכהה גלגל חמה. ואקרי ישראל, דתמן ראש דכורא, רישא לנוקבא, דהיינו עקב. והאי איהו דאמר קדשא ברין הוא לחוייא (בראשית ג) הוא ישופף ראש ואתה תשופנו עקב. ודא גרם שכינתא בגלותא דאתמר ביה (משלי כ"ב) עקב עונה יראת יי.

חדא רבי שמעון וחדו מארי מתיבתא ואמרו קמיה. פומא דשכינתא סיני, מאן יכיל למיקם (קמיה) בגלות, שנאמר בה (משלי כב) עקב עונה יראת ה'.

שמוח רבי שמעון ושמוח ראשי הישיבה ואמרו לפניו, פה השכינה, סיני, מי יכול לעמוד ולפניו.

אמר דא אהרן אף על גב דאיהו ימינא אוקמוה רבנן ביה, אהרן שושבינא דמטרוניתא הוה. רעיא מהימנא, יעקב איהו כליל תלת אבהן דביה רכיב אדם קדמאה ולא למגנא אוקמוה מארי מתניתין שופריה דיעקב פשוטרא דאדם קדמאה.

אמר בוצינא קדישא רעיא מהימנא חזינא דפפל קדשא ברין הוא שמך ואמר משה לאכללא לך במרפכתא עלאה ובמרפכתא תתאה. לאכללא בך אדם קדמאה מסטרא דאברהם ולאכללא בך חנה מסטרא דאהרן דוד ושלמה.

למה לא כפל שמיה דיעקב הכי אמר ליה בוצינא קדישא בגין דקרא ליה יעקב וקרא ליה ישראל. יעקב לישראל דעוקבא דהיינו נוקבא, דאתמר עקבו של אדם הראשון מכהה גלגל חמה. ואקרי ישראל, דתמן ראש דכורא, רישא לנוקבא, דהיינו עקב. והאי איהו דאמר קדשא ברין הוא לחוייא (בראשית ג) הוא ישופף ראש ואתה תשופנו עקב. ודא גרם שכינתא בגלותא דאתמר ביה (משלי כ"ב) עקב עונה יראת יי.

חדא רבי שמעון וחדו מארי מתיבתא ואמרו קמיה. פומא דשכינתא סיני, מאן יכיל למיקם (קמיה) בגלות, שנאמר בה (משלי כב) עקב עונה יראת ה'.

שמוח רבי שמעון ושמוח ראשי הישיבה ואמרו לפניו, פה השכינה, סיני, מי יכול לעמוד ולפניו.

אמר דא אהרן אף על גב דאיהו ימינא אוקמוה רבנן ביה, אהרן שושבינא דמטרוניתא הוה. רעיא מהימנא, יעקב איהו כליל תלת אבהן דביה רכיב אדם קדמאה ולא למגנא אוקמוה מארי מתניתין שופריה דיעקב פשוטרא דאדם קדמאה.

אמר בוצינא קדישא רעיא מהימנא חזינא דפפל קדשא ברין הוא שמך ואמר משה לאכללא לך במרפכתא עלאה ובמרפכתא תתאה. לאכללא בך אדם קדמאה מסטרא דאברהם ולאכללא בך חנה מסטרא דאהרן דוד ושלמה.

למה לא כפל שמיה דיעקב הכי אמר ליה בוצינא קדישא בגין דקרא ליה יעקב וקרא ליה ישראל. יעקב לישראל דעוקבא דהיינו נוקבא, דאתמר עקבו של אדם הראשון מכהה גלגל חמה. ואקרי ישראל, דתמן ראש דכורא, רישא לנוקבא, דהיינו עקב. והאי איהו דאמר קדשא ברין הוא לחוייא (בראשית ג) הוא ישופף ראש ואתה תשופנו עקב. ודא גרם שכינתא בגלותא דאתמר ביה (משלי כ"ב) עקב עונה יראת יי.

חדא רבי שמעון וחדו מארי מתיבתא ואמרו קמיה. פומא דשכינתא סיני, מאן יכיל למיקם (קמיה) בגלות, שנאמר בה (משלי כב) עקב עונה יראת ה'.

שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְנֵיתוּ
מְדַבְּרִים עִמּוֹ, וְשֵׁשׁ רַבּוֹת שֶׁל
הַיְשִׁיבָה הַתְּחִתּוֹנִים מְדַבְּרִים
עִמּוֹ, וְאֵף שֵׁשׁ רַבּוֹא שֶׁל
הַיְשִׁיבָה הָעֲלִיּוֹנָה כֶּף מְדַבְּרִים
עִמּוֹ. עַל פִּיךָ נֶאֱמַר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי
אֱלֹהִים עֲלִים וְגוֹמֵר.

דְּבַר אַחַר וַיְחַלֵּם וְהִנֵּה סֵלֶם.
פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, סִינַי זֶה
סֵלֶם, וְהוּא ק"ל, וְסוּד הַדְּבַר -
(ישעיה יט) הִנֵּה ה' רַכֵּב עַל עֵיב
ק"ל. עַב זֶה יוֹד ה"י וְי"ו ה"י.
וְעוֹד - יוֹד. יוֹד ה"א. יוֹד
ה"א וְא"ו. יוֹד ה"א וְא"ו ה"א -
זֶה מֵאָה וּשְׁלִשִׁים. הָאוֹתִיּוֹת
הַרְאֵנוֹת עוֹלוֹת לְשַׁבְעִים
וּשְׁנַיִם. הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן
תּוֹלְדוֹתֵיהֶן עוֹלוֹת לְמֵאָה
וּשְׁלִשִׁים. עֵיב ק"ל מֵאֲתִים
וּשְׁתַּיִם כְּחֻשְׁבוֹן ב"ר.

אַתָּה הוּא הַבֵּן, הַרוּעֵה הַנְּאֻמָּן,
עֲלִיךָ נֶאֱמַר (תהלים ב) נִשְׁקוּ בְרִי
אַתָּה הוּא רַבֵּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, גְּדוֹל
לְמִטָּה, רַבֵּן שֶׁל מְלֹאכֵי הַשָּׁרָת,
ב"ר לְמַעְלָה, בֵּן שֶׁל הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְנֵיתוּ, [תהלים ב] "גִּם"
לְהַשְׁלִים לְמֵאֲתִים אַרְבָּעִים [וְחֻמְשָׁה] עֲלֵיהֶם
נֶאֱמַר לְגַבֵּי מְשִׁיחַ בֵּן יוֹסֵף (שְׁמוֹת
ב) גִּם יְהוֹנָה הָעֵבִיר חֲטָאֲתָךְ לֹא
תָמוּת. ב"גִּם" הִנֵּה הַתְּכַפֵּר דָּוִד,
וְזֶהוּ שְׁעוֹר שֶׁל הַחֲלָה, אַרְבָּעִים
וּשְׁלֹשׁ בֵּינֵיהֶם וְתוֹסֶפֶת חֻמְשׁ
בֵּינֵיהֶם, רְמוּז [ויקרא ה] וְחֻמְשֵׁתוֹ
יִסַּף עָלָיו.

אֲשֶׁרִי הַתְּפִלָּה הַיּוֹצֵאת מִפִּיךָ,
כְּמוֹ שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵרֵד עַל
הַר סִינַי וְנֶאֱמַר בּוֹ (דְּבָרִים כט) כִּי אֶת
אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֶה עֲמַנּוּ עִמָּד הַיּוֹם
[וְגו'] וְאֵת אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֶה עֲמַנּוּ
הַיּוֹם, כֶּף כְּשֵׁאֲתָה מִשְׁתַּדֵּל
בְּתוֹרָה וּבְתַפְלָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְכַנֵּס עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְכָל הַנְּשֻׁמוֹת הַלְלוּ שְׁהִיוּ וְשַׁעֲתִידִין לְהִיּוֹת, וְכָל מַחְנֹוֹת הַמְּלֹאכִים,
וַיּוֹרֵד בְּצִלְמָךְ לְקַבֵּל תְּפִלָּתְךָ וְתוֹרָתְךָ, מִשּׁוּם שֶׁמִּחְשַׁבְתְּךָ לְיַחַד אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם שִׁכְנֵיתוֹ

דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנֵיתִיה מְמַלְלֵן בֵּיה וְשִׁתִּין רַבְּבָן
דְּמִתִּיבְתָא תַתְּאָה מְמַלְלִין בֵּיה וְאוּף שִׁתִּין רַבּוֹא
דְּמִתִּיבְתָא עֲלָאָה הַכִּי מְמַלְלִין בֵּיה. עַל פּוּמְךָ אֲתַמַּר
וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְגו'..

דְּבַר אַחַר וַיְחַלֵּם וְהִנֵּה סֵלֶם פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר
סִינַי דָּא סֵלָם וְאִיהוּ ק"ל וְרִזָּא דְמִלָּה (ישעיה י"ט)
הִנֵּה יְיָ רֹכֵב עַל עֵיב ק"ל. עֵיב דָּא יוֹד ה"י וְי"ו ה"י
וְעוֹד יוֹד. יוֹד ה"א. יוֹד ה"א וְא"ו. יוֹד ה"א וְא"ו
ה"א, דָּא ק"ל. אֲתוּוֹן קְדַמָּן סִלְקִין לְעֵיב אֲתוּוֹן דְּאִינוּן
תּוֹלְדִין דִּילְהוֹן סִלְקִין ק"ל. עֵיב ק"ל מֵאֲתִין וְתַרִּין
כְּחֻשְׁבוֹן ב"ר.

אַנְתָּה הוּא בְרִי, רַעֲיָא מְהִימְנָא עֲלֵךְ אֲתַמַּר (תהלים ב) נִשְׁקוּ
בְרִי, אַנְתָּה הוּא רַבֵּן דִּישְׂרָאֵל רַב לְתַתָּא רַבֵּן דְּמְלֹאכֵי
הַשָּׁרָת ב"ר לְעִילָא בְרָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְשִׁכְנֵיתִיה
(תהלים ג) רַגְמֵם לְאֶשְׁלָמָא רַמ"ה) עֲלֵייהוּ אֲתַמַּר לְגַבֵּי מְשִׁיחַ בֵּן יוֹסֵף
(שְׁמוּאֵל ב' י"ב) גִּם יְהוֹנָה הָעֵבִיר חֲטָאֲתָךְ לֹא תָמוּת. כֶּהֱאִי
ג"ם אֲתַכְפֵּר דָּוִד וְהִיא אִיהוּ שִׁיעֲנוּרָא דְחֲלָה מ"ג בֵּינֵיהֶם
וְתוֹסֶפֶת חוּמְשׁ בֵּינֵיהֶם רְמוּז [ויקרא ה] וְחֻמְשֵׁיתוֹ יוֹסֵף
עָלָיו.

וְכַאֲהָ צְלוֹתָא דְנִפְיָק מִפּוּמְךָ כְּגוֹנוּנָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
דְנַחֲתִית עַל טוֹרָא דְסִינַי וְאֲתַמַּר בֵּיה (דְּבָרִים כ"ט) כִּי
אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֶה עֲמַנּוּ עוֹמֵד הַיּוֹם וְאֵת אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֶה
עֲמַנּוּ הַיּוֹם, הַכִּי כַד אֶת מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא וּבְצְלוֹתָא,
קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כְּנִישׁ עֲלָאִין וְתַתָּאִין. וְכָל אֲלִין
נִשְׁמַתִּין דְּהוּוּ וַדְעַתְדִין לְמַהוּי, וְכָל מִשְׁרִיין דְּמְלֹאכִין.
וְנַחֲתִית בְּצוּלְמָא דִּילְךָ, לְקַבֵּלָא צְלוֹתָא דִּילְךָ, אוֹרֵייתָא
דִּילְךָ. בְּגִין דְּמִחְשַׁבְתָּא דִּילְךָ לְיַחַדָּא לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
וְשִׁכְנֵיתִיה בְּכָל מִשְׁרִיין דִּילִיהָ לְעִילָא וְתַתָּא בְּאוֹרֵייתְךָ
וּבְצְלוֹתְךָ קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְצַרְךָ מִחְשַׁבָּה טוֹבָה

למעשה. וכגוונא דאיהו אמר אנכי, ואינהו אמרי (שמות כ"ד) נעשה ונשמע.

הכי קדשא בריה הוא עביד לבלהו משיריין ואינהו שתקין ושמעין למלוכה בגין דרעותה בהון ליחדא קדשא בריה הוא ושכנתיה בכל משיריין דיליה וכל מה דקדשא בריה הוא אבטח ואודי למעבד לה חכמה מפמה טבין דלית לון סוף בלהו אמרין נעשה ונשמע.

ובגין דא אמרו (תהלים ק"ג) פרכו יי מלאכיו גבורי כח וגו' ואתתקף בה דהא קדשא בריה הוא ושכנתיה וכל משיריין דיליה ודשכנתיה אסתכמו למעבד פל רעותה, ויתיר מדאי הוא פתיב על ידה ולא נפל מלה זעירא מכתיבת ידה דלא אתקיים. זפאה בר נש דמריה חשיב ליה כגופיה ועביד ליה יקרא כדיוקניה למנהוי שקיל מלוין דפומוי באורייתא בצלותא כלימוד בטורא דסיני. ולית חד דפתח פומיה לקטרגא, אלא עלאין ותתאין באסתמותא תדא ברעותא תדא. ע"כ: (עד כאן רעיא מדימנא מההשמטות)

והנה ה' נצב עליו וגו'. (בראשית כח) הכא חמא יעקב קשורא דמהימנותא כחד. נצב עליו, וכתיב (מלכים א כב) ומלך אין באדום, נצב מלך. (נצב מלח) חמא, דכל דרגין קיימין בלהו כחד על ההוא סלם, לאתקשרא כלא כחד קשרא. בגין דאתיהיב ההוא סלם בין תרין סטריין, הדא הוא דכתיב (בראשית כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו', אלין אנון תרין סטריין, בימינא ושמאלא. דבר אחר והנה ה' נצב עליו (ויאמר), עליה

שכתוב (בראשית כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו'. אלו הם שני צדדים, בגימין ובשמאל.

בכל המחנות שלו למעלה ולמטה, בתורתך ובתפלתך הקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה, וכמו שהוא אמר אנכי, והם אמרו (שמות כד) נעשה ונשמע.

כה הקדוש ברוך הוא עושה לכל המחנות, והם שותקים ושומעים לדברך, משום שרצונך בהם ליחד הקדוש ברוך הוא ושכינתו בכל המחנות שלו. וכל מה שהקדוש ברוך הוא הבטיח והודה לעשות לה חכמה מפמה טובות שאין להם סוף, כלם אומרים נעשה ונשמע.

וכמו שה' אמרו (תהלים קג) פרכו ה' [כל] מלאכיו גבורי כח וגומר, והחזיק בה, שהרי הקדוש ברוך הוא ושכינתו וכל המחנות שלו ושל שכינתו הספימו לעשות כל רצונך, ויותר מדאי הוא פתוב על ידה, ולא נפל דבר קטן מכתיבת ידה שלא התקיים. אשרי האיש שאדונו מחשיב אותו כגופו ועושה לו כבוד כדמותו להיות שוקל דברי פיו בתורה ובתפלה כמו למוד בהר סיני, ואין אחד שפותח פיו לקטרג, אלא עליונים ותחתונים בהספמה אחת ברצון אחד: ע"כ מההשמטות.

והנה ה' נצב עליו וגו'. פאן ראה יעקב הקשר של האמונה כאחד. נצב עליו, וכתיב (מלכים א כב) ומלך אין באדום נצב מלך. (נצב מלח) ראה, שכל הדרגות עומדות פלן יחד על אותו הסלם לקשר הכל בקשר אחד, משום שאותו הסלם נתן בין שני צדדים. זהו

בגימין ובשמאל.

דבר אחר והנה ה' נצב עליו [ויאמר] - על יעקב, שהפל יהיה מרפכה קדושה, ימין ושמאל, ויעקב בתוכם, וכנסת ישראל להקשר ביניהם. זהו שכתוב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מנין